

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ

ՎԵՀԱՆՁՆՈՒԹԻՒՆ

(Ժողովրդական զրոյց)

Ա.

Հին ժամանակը երկրում հեռաւոր
Ապրում է եղել մի քաջ թագաւոր.
Ինքն վեհանձն, երեք որդւոց տէր.
Ունէր արծաթ փող, անչափ հարուստ էր:
Երբ նա ծերացաւ, մահին մօտեցաւ,
Կայքը որդւոց մէջ բաժնել ցանկացաւ.
Եւ տուաւ նրանց բաժին հաւասար.
— «Մնում է ահա մի սիրուն զոհար.
Ես կըտամ ձեզ այն—իբր արտօնութիւն,
Ո՛վ կեանքում կանի մի վեհանձնութիւն...
Իսկ դրա համար ես ձեզ տալիս եմ
Չորս ամիս միջոց, մինչև կըսպասեմ,
Որ գնաք շրջէք ուղած աշխարհներ
Ու գաք պատմէք ինձ ձեր գլխի անցքեր
Ո՛վ վեհանձնութիւն արած կըլինի՝
Անգին զոհարը նրան կընծայուի...»

Բ.

Հուտով որդիքը հօրից հեռացան,
Զանազան կողմեր ցրուել սկսան.
Ման եկան անթիւ գիւղեր քաղաքներ
Եւ կատարեցին վեհանձնութիւններ...
Ապա դառնալով լրացած ժամին՝
Հօրն արածները մէ՛կ-մէ՛կ պատմեցին.
Անդրանիկ որդին ասաց. — «Հայր իմ,
Պատուերիդ եղայ ես հաւատարիմ,
Արի իսկապէս մի վեհանձնութիւն,

Գոհարը տո՛ւր ինձ — իբր արտօնութիւն...»
— «Նախ պատմիր, տեսնեմ, արածըդ ի՞նչ է
Գոհարն Վերաւամբ» յետոյ պահանջէ՛ս:

Նա պատմեց այսպէս.

— «Զբգիտեմ ինչպէս

ճամբորդութեան մէջ մի մարդ հանդիպեց.

Ողջ հարստութիւն ինձ յանձնարարեց.

Ո՛րքան միամիտ էր այն օտարական,

Զառաւ ինձանից մի ստացական...»

Բայց միտ բերելով վեհանձնութիւնը՝

Յետ դարձրի նրան հարստութիւնը...»

— «Որդեակ, պատուերըս դու չես հասկացել.

Դու բո սրբազան պարտքն ես կատարել.

Ազնիւ լինելը ամեն մի մարդու

Պարտականութիւն է — հաւատա՛ ինձ դու —

Դու արեւ ես այն, ի՞նչ պէտք անէիր,

Այլ կերպ վարուելով՝ տգէտ կ'իսկիր...»

Հաւատարմութեամբ դու բացել ես բեզ

Գործունէութեան ազատ ասպարէզ.

Ամենքը խօսքիդ հաւատ կ'ընծայեն.

Նեղ ընկերներին օգնել կարող ես.

Բայց քո արածը չէ վեհանձնութիւն.

Դու ցոյց ես տուել հաւատարմութիւն...»

Գ.

Ապա սկսեց պատմել միջնակը.

— «Իմ ճամբորդութեան այն ժամանակը,

Երբ անցայ մի օր լճի եզերքով,

Բացուեց տեսարան այս կերպարանքով.

Պըսպղում էր ջուր մաքուր ու յստակ.

Ծըփւում ալիքներ կոհակ առ կոհակ.

Այդ տեսարանով մինչդեռ զմայլուած՝

Ալիքների մէջ ի՞նչ տեսնեմ յանկարծ.

Մի փոքրիկ տղայ ընկած՝ խեղդւում էր.

«Օգնութի՛ւն» լացով աղաղակում էր:

Ես ինձ մոռացայ. իսկոյն վազեցի

Եւ այն փոքրիկի կեանքն ազատեցի.
 Ինչ կասես, հայրիկ, այս պատահարը
 Վնհանձնութիւնն է՞.—տուր ինձ գոհարը...»
 —«Շատ ապրիս, որդիս, շնորհաւորում եմ
 քո այդ արածը, բայց՝ ոնց տեսնում եմ՝
 Այդտեղ էլ չըկայ իսկ վնհանձնութիւն,
 Այլ մի կարեւրցած ըարեգործութիւն...»

Դ.

Վերջապէս խօսեց ամենափոքրը.
 Եւ տեսէք թէ նա ինչ ասաց հօրը.
 —«Մի օր ես տեսայ իմ վատ թշնամին
 Շատ խորն էր քնած մի ժայռի գլխին,
 Այնպէս որ եթէ մի քամի փչէր՝
 Խոր անդունդի մէջ պիտի գլորուէր
 Բայց ես հանդարտիկ զարթեցրի քնից,
 Կեանքը փրկեցի մահու փորձանքից...»
 «Ո՛հ, իմ զաւակըս, քոնն է զոհարը. —
 Ասաց բարեսիրտ ծերունի հայրը. —
 Ի՛նչ վնհանձնութիւն թշնամուն սիրել
 Եւ նրա կեանքը մահից ազատել...»:

Փոխադր. ԳՐԻԳՈՐ ԲԱԼԱՍԵԱՆՑ

ՄԵՅՐԵԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

(Բարոյախօսական պատմութեամբ)

«Իմ չափ հասակի
 Ուրիշ աղջիկներ
 Սիրուն մօղայի
 Հագնում են շորեր.
 Իսկ ես, մայր անգին,
 Այս տօն օրերին
 Խնչով զարդարուեմ,
 Ի՛նչով ես մարդկանց
 Հաճելի լինեմ,—

Այսպէս մի աղջիկ
 Ասում էր իւր մօր,—
 Ձէ օր դու, մայրիկ,
 Խոստացար մի օր
 Գնել ինձ համար
 Թանկագին մի շոր...»
 —«Լսի՛ր, զաւակ
 Իմ սիրասուն,
 Ասաց դստեր

Մայրն իմաստուն.
Օղակներ անգին
Քո ականջներին
Ձեն տալ լսելիք. —
Կրճքի վրալ լիք
Մանեակների փալլ
Քո սրտին չի տալ
Ողորմ, բարի կամք,
Ո՛չ գուժ, ո՛չ խընամք...
Իսկ ճակատների
Ձարդարուն շարքը
Ձի կարող գլխի
Աւելցնել խելքը...

Ահա մի զգեստ
Խորհուրդ եմ ընտրել,
Որով դու համեստ
Կարող ես լինել.
Մարդու ամեն,
Սիրուն Աշխէն
Թող լինի,

Սիրելի,
Գլխիդ զարդը՝
Պարկեշտութիւն.
Քո հանդերձը՝
Անմեղութիւն.
Դէմքիդ քողը՝
Ամօթութիւն.
Անգին քարը՝
Խոնարհութիւն.
Մարգարիտներ՝
Սիրու շիթեր,
Մարդ'սիրութեան
Արտասուքներ.
Քո հայելին՝
Խղճմտանքը.
Եւ հազուադիւտ
Քո վարդերը՝
Լաւ մտածմունքներ,
Խօսքեր և գործեր...

Փոխադր. ԳՐԴԳՈՐ ԲԱԼԱՍԵԱՆՅ

ԴՈՎՐԻ ԳԻՒՂԻ ԿԵԱՆՔԻՑ ¹⁾

Ա.

Դ Ի Ի Ա Ն Ի

Խեղ Գարնան ծաղկներուն կըլլես սեհրան, Մարգարիտ.
Ես էլ տեսայ մահճամալդ ²⁾, էլայ բերեան ³⁾, Մարգարիտ.
Սալամ կաքաւի պէս կըկարգաս, ձայնդ բաղցր պատուական,
Ի՞նչ անում տուտի զումրին ⁴⁾ դու ես ջէյրան Մարգարիտ:
Մէկ Աստծուց ումմիշ ⁵⁾ Ըննիմ, վարդարար ⁶⁾ ձեռք բռնիդ
Բշեր-ցերեկ մայիլ էլայ ⁷⁾, բարակ պոռ զըհանիդ ⁸⁾.

¹⁾ Գրի է աւնուած Էջմ. գաւ. Դովրի գիւղում Արայի լե-
ռան ստորոտ, 1899 թ.

²⁾ Զբօսնելու: ³⁾ Դէմքդ: ⁴⁾ Խորոված: ⁵⁾ Թուշուն է: ⁶⁾
Խնդիր: ⁷⁾ Հաստատ: ⁸⁾ Հիւծել: ⁹⁾ Ատամներ: